מחוון למורה

מחוון: דינה ושכם: "הכזונה יעשה את אחותנו?"

1. יעקב: "וְהֶחֱרַשְׁתֶּם יַעֲקֹב, עַד־בֹּאָם". האחים: "וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים, וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד". שכם: "אֶמְצָא־חֵן בְּעֵינֵיכֶם; וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי, אֶתֵּן".
2. "מִקְנֵהֶם וְקִנְיָנָם וְכָל־בְּהֶמְתָּם, הֲלוֹא לָנוּ הֵם": רווח כלכלי. הם לא מספרים לאנשי העיר על המעשה עצמו.
3. רש"י: "במרמה. בְּחָכְמָה"; "הַכָּתוּב אוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיְתָה רְמִיָּה, שֶׁהֲרֵי טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחוֹתָם": המרמה מוצדקת כתגובה לעוול.
4. רמב"ם: בני נח חייבים להושיב דיינים, ואנשי שכם "רָאוּ וְיָדְעוּ וְלֹא דָּנוּהוּ", ולכן נתחייבו. רמב"ן: "וְאֵין דְּבָרִים הַלָּלוּ נְכוֹנִים בְּעֵינַי"; אילו היו חייבים, יעקב היה צריך לעשות זאת בעצמו ולא לכעוס. לדעתו יעקב כעס "עַל שֶׁהָרְגוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֲשֶׁר לֹא חָטְאוּ לוֹ".
5. "שִׁמְעוֹן וְלֵוִי, אַחִים – כְּלֵי חָמָס, מְכֵרֹתֵיהֶם", "אָרוּר אַפָּם כִּי עָז". בלד, ל יעקב מדבר על הסכנה לו ("עכרתם אתי"); בפרק מט הוא שופט את המעשה מוסרית ופוסל את הכעס.
6. תשובה פתוחה: הכתוב משאיר את השאלה לקורא; שתי העמדות נשמעות, וההכרעה נדחית לפרק מט (כל נימוק סביר מתקבל).
7. א. יעקב: הסכנה מיושבי הארץ ושם רע ("לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ", "וַאֲנִי, מְתֵי מִסְפָּר"). שמעון ולוי: כבוד אחותם ("הַכְזוֹנָה, יַעֲשֶׂה אֶת־אֲחוֹתֵנוּ"). ב. רמב"ם: אנשי שכם חייבים כי לא דנו את שכם; רמב"ן: הם לא חטאו, ויעקב כעס בצדק. עמדה מנומקת; בראשית מט, ז ("ארור אפם") תומכת בביקורת על המעשה. ניקוד מוצע: א 8 (4+4); ב 12 (שתי עמדות × 3, עמדה אישית 3, שימוש במט, ז 3).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ורשב"ם מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: סיפורי האבות בבראשית נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.